

23.02.21

Modsvar til kulturministerens kritik af akademisering af kunst

Kunsten er ikke kun "fysiske" ting

Åbent brev til kulturminister Joy Mogensen
23.02.21

Kulturministeren har i et debatindlæg i Jyllandsposten i weekenden (d. 20.2.21) bekendtgjort sin holdning til de danske kunstuddannelser. Ifølge Joy Mogensen skal landets kunstuddannelser være mindre akademiske, teoretiske og forskningsbaserede. I stedet skal de "koncentrere sig om at uddanne kunstnere, der kan berige vores samfund med kunstneriske værker." Ifølge kulturministeren, afspejler dette også regeringens holdning. UKK – Organisation for Kunstnere, Kuratorer og Kunstformidlere finder denne tilgang dybt problematisk, både i forhold til det manglende armslængdeprincip og en lang række forkerte udsagn om samtidskunst og kunstundervisning.

1. Armslængdeprincippet

Lad os starte med armslængdeprincippet. Vi vil pege på væsentligheden af at politikere "skal støtte, ikke styre" kulturlivet! (Bomholt, 1964). Det fungerer ikke, at politikere uden videre erfaring eller forståelse for området, handler ud fra en bemyndiget bureaukrats position. Det er derfor en direkte overskridelse af politisk funktion og magtdynamik, når kulturministeren udtaler at "akademisering af vores kunstneriske uddannelser er ikke vejen frem, forskningsbaserede uddannelser på universiteterne er fantastiske og flytter verden fremad; men stor kunst skaber det nok ikke". Det kan ikke understreges nok, at diskussionen og beslutningerne om hvad kunstuddannelserne kan og bør undervise og forske i, alene skal være fagligt funderet, ikke detailstyret fra Christiansborg. På samme måde er det ikke kulturministerens opgave at udtale sig om hvad der er god eller dårlig kunst.

2. Teori vs. håndværk

I debatoplægget adskiller kulturministeren teori fra håndværk. Det er en decideret misforståelse at tro, at forskningsbaseret, konceptuel eller kritisk praksis er blottet for håndværk. Eksempelvis i udtalelsen om, at der er behov for "et stærkere, klart kunstnerisk og håndværksmæssigt fokus på landets kunstuddannelser" i stedet for det, som ministeren kalder "en forskningsbaseret tilgang til verdenen". Det peger på en manglende indsigt i at teori og håndværk netop ofte er stærkt tilknyttede og afhængige af hinanden i kunsten. Faktisk er det oftest i denne sammensmeltning at nye kunstneriske former, formater og kompetencer opstår.

3. Kunst er ikke kun "fysiske" ting

Kulturministeren nævner gentagende gange, at det kendetegnende for kunst er at det er fysisk, bl.a. i udtalelsen om at "akademiseringen overskygger den fysiske kunst." At antage at kunst altid er en fysisk "ting" er en fuldstændig forældet forestilling om kunst, der tydeligvis ikke forstår den kunsthistorie der leder op til samtidskunstens respons på en nutidig kontekst, som f.eks. konceptkunst, institutionel kritik, post-modernitet, social engageret kunst og mange andre gener.

1. Kunstnerisk forskning Kunstnerisk forskning (kunstnerisk udviklingsvirksomhed eller forskningsbaseret praksis), har det sidste årti fået større uddannelsesværdi og økonomisk vægtning på de danske kunstuddannelser og kunstinstitutioner og større faglig betydning inden for billedkunsten. Kunstnerisk forskning omhandler oftest samfundsrelevante problemstillinger og situationer, hvad man

kan kalde "den virkelige verden". Når kulturministeren udtaler at "de seneste års akademisering af kunstuddannelserne løsriver uddannelserne fra den virkelige verden" er det derfor en direkte selvmodsigelse. Vi er fuldkommen uenige i antagelsen om, at akademiske tilgange er negative for kunsten, kunstneren og samfundet. Kunstens relevans for samfundet fordrer tværtimod, at kunstnere har mulighed for at fordybe sig teoretisk i samfundsmæssige problemstillinger. Samtidig har det været en grundlæggende drivkraft i den moderne kunst og samtidskunsten, at den også vender et analytisk og kritisk blik mod sig selv, og forholder sig til sin egen position i samfundet.

Kunstnerisk forskning og forskningsbaseret praksis mener vi bidrager innovativt til både kunstfeltet og samfundet, f.eks. ved at skabe jobs, undervisningsmuligheder, tværfaglige samarbejder, universitets-tilknytninger, udveksling, m.v. Vi oplever dog at der savnes evidens herfor så det kan vi kun opfordre forskningen selv til at levere på et substantielt plan, f.eks. tilsvarende undersøgelsen "Billedkunstens økonomiske rum" (Trine Bille, Copenhagen Business School, 2018).

Vi tror også på at kunsten og kunstneren spiller en vigtig rolle i den forestående omstilling af samfundet. [I en nylig artikel i Kunsten.nu advokerer Signe Meisner Christensen](#), postdoc ved Institut for Design, Arkitektur og Medieteknologi på Aalborg Universitet samt på Kunsten, Museum for Moderne Kunst, bl.a. for potentialet i kunstnerisk forskning, og minder os om at Danmark netop har oprettet et center for miljøhumaniora ved Aarhus Universitet, der skal sikre flere midler til humanistisk forskning på området. Som Meisner pointerer, er det en anerkendelse af, at klimaforandringer er uadskillelige fra komplekse historiske og kulturelle problemstillinger. Samme erkendelse havde Statens Kunstfond med deres nyligt afholdte [webinar om bæredygtighed og kunst](#), hvor danske og internationale forskere og aktører fra kultursektoren holdt oplæg. Vi mener ikke at akademierne skal stå uden for den afgørende læring og de udsyn der stimuleres i forskningsmiljøerne.

5. Dekolonisering

En af de samfundsrelevante problemstillinger som der arbejdes med i kunstundervisning og nogle kunstneriske forskningsprojekter, er postkoloniale forhold. Det er den omtalte busteaktion et eksempel på. Busten der røg i vandet er ikke et symptom på et uddannelsesproblem, men et udtryk for en ekstremt kompliceret, global bevægelse som søger mod større ligestilling og retfærdighed. Vi vil ikke gå ind i en argumentation for eller imod busteaktionens specifikke metode her, men sætte fokus på ministerens grundlæggende antagelse: at det er et problem at et kunstværk argumenteres for og bygger på et teoretisk, konceptuelt og politisk grundlag. Dette kommer bl.a. til udtryk når ministeren i forlængelse af busteaktionen problematiserer kunstakademiet som "et miljø, hvor man i højere grad kan argumentere akademisk i stedet for at forholde sig til kunsten som noget fysisk." Heraf kan det udledes, at når ministeren siger "fysisk", mener hun uden teoretisk og politisk argumentation. Igen kan det ikke være et ministerielt anliggende hverken at afteoretisere eller afpolitiserer kunsten.

6. Et kritisk og diverst billedkunstfelt

Det afslører manglende viden om faget når kulturministeren udtaler at "vi vil have gode kunstnere, og kunstnere der når ud til alle". At antage at kunstnere kan være universelt gode er besynderligt, da et universelt publikum ikke findes. Vi er bekymrede for kulturministerens billede af hvad den "gode" kunst og kunstner er. Ønsker kulturministeren kunstværker der er fredelige og harmoniske, som lukker øjnene overfor verdens konflikter, i en tid hvor enorme globale socio-

politiske, økonomiske og økologiske forandringer finder sted? Det vi har brug for, er et diversitets kunstfelt, der også inkluderer teori, forskning, og tværfaglige tilgange, for at give de bedste forudsætninger til at den enkelte kunstner og kunststuderende kan udføre sin praksis, og skabe sociale, politiske og kulturelt udfordrende projekter. Frie kunstneriske, kritiske og akademiske stemmer er absolut vigtige og nødvendige i et demokratisk samfund, som vægter ytringsfrihed og diversitet højt – det må i øvrigt også afspejles i forskningsfriheden.

7. Globale perspektiver

Den danske samtidskunst er del af et internationalt felt, med udstillinger, kunstneriske projekter, undervisning, talks, m.v. på tværs af landegrænser og i det digitale offentlige rum. Hvis kunstnerisk forskning fjernes fra de danske kunstudannelser, vil det være et fatalt slag for dansk uddannede kunstneres evne til at arbejde på den internationale scene. Det vil også reducere Danmarks globale omdømme som en legitim aktør inden for samtidskunst i en globaliseret kontekst.

8. Nye løsninger

Hvis kunstudannelsespolitikken i højere grad baseres på dialog og interaktion på tværs af feltets aktører i samspil med kulturministeriet og folkevalgte kulturordførere, vil billedkunstfeltet være i stand til at formulere visioner og velfunderede faglige perspektiver der bygger hele feltet op. UKK opfordrer derfor til øget dialog og interaktion, som en nødvendighed for at kunstfeltet på tværs af praksisformer og institutioner kan opbygge fremtidens kunstudannelser.

Endeligt må vi understrege at timingen af kulturministerens debatindlæg er meget uheldig. Lige nu kæmper store dele af billedkunstfeltet for at overleve under pandemien, hvor den økonomiske hjælp til kunstfeltet kommer for sent og langt fra er tilstrækkelig. Det vi har stærkt brug for, er en kulturminister der lytter til vores felt og forstår sammenhængene, taler os op og holde hånden under os på et oplyst grundlag.

Vi håber, at kulturministeren vil lytte til vores kritik. Vi uddyber og går meget gerne i videre dialog.